

Mesečni izveštaj o ljudskim pravima migranata, izbeglica i tražilaca azila u Srbiji i Makedoniji

Ovaj izveštaj ima za cilj da predstavi trenutnu situaciju u vezi sa poštovanjem ljudskih prava i sloboda migranata, izbeglica i tražilaca azila koji prolaze kroz, ili borave u Srbiji i Makedoniji. Podaci u ovom izveštaju su dobijeni od 24 organizacije civilnog društva iz Srbije i Makedonije, u okviru mreže Pomoć na putu.

Situacija u Srbiji

Tokom marta, zbog vrlo niskih temperatura, u parku u Beogradu bilo je manje izbeglica - u proseku dvadesetak dnevno. Kroz Miksalište je prolazio veći broj ljudi, uglavnom Pakistanaca koji su dolazili da se ugriju i napune telefone. Što se strukture tiče, u centru Beograda boravili su uglavnom Avganistanci, Pakistanci, Alžirci i Marokanci, i tek poneka kurdska porodica. I dalje raste broj Iranaca koji u Srbiju dolaze direktno avionom. Migranti pristigli iz Irana uglavnom kratko borave u Srbiji i izjavljuju da nemaju nekih većih poteškoća i problema. Dolaze sa određenom količinom novca i spavaju u hostelima, tako da se, u odnosu na ljude bez novčanih primanja i finansijske pomoći od strane porodica, osećaju znatno sigurnije. Glavna tema je i dalje nastavak putovanja i traženje mogućnosti za napuštanje Srbije. Međutim, za razliku od izbeglica iz Avganistana, migranti iz Irana razmatraju i mogućnost dobrovoljnog povratka u Iran.

Broj izbeglica i migranata u Srbiji sredinom marta bio je **3.858** (podaci UNHCR-a, 18.3.2018.). Većina (91%) je smeštena u 18 tranzitno-prihvatnih i azilnih centara, dok se ostali nalaze u Beogradu ili u pograničnim područjima sa Hrvatskom i Mađarskom.

UNHCR je u prvoj polovini marta zabeležio 138 novih dolazaka, i to 62% iz pravca Makedonije, 23% avionom, i 14% iz pravca Bugarske. Većinu su činili Iranci (30%), Pakistanci (28%) i Avganistanci (22%).

Mnoge izbeglice iz centara u Bujanovcu, Preševu i Vranju ilegalno su pokušale da pređu granicu i nisu uspeli, a neki tek nameravaju da probaju takozvani „game“ (kako među sobom nazivaju pokušaje da pređu granicu uz pomoć krijumčara). Oni nisu zainteresovani za traženje azila, jer kako navode, ovde nema posla i to je glavni razlog. Zbog toga broj migranata smeštenih u centrima svakodnevno varira, jer mnogi odlaze na granicu, a u slučaju da ne uspeju, ponovo se vraćaju u centar.

Nastavljen je pojačan priliv maloletnika bez pratnje u Beograd. U martu je i dalje bila otežana zaštita dece zbog nedostatka socijalnih radnika na terenu, dugog čekanja na registraciju i odlazak u kampove. Maloletnici bez pratnje su hvalili ponašanje srpske policije nakon prisilnih vraćanja iz Rumunije. Izjavljivali su da ih srpska policija „tretira kao ljude“, da ih često upozoravaju na taksiste koji hoće da naplate trostruko više od stvarne cene, kao i da ih često, nakon iscrpljujućih boravaka u šumi i povratka u Srbiju, ponude vodom i hranom kada se susretnu sa njima.

Centar za azil u Krnjači je postao jedini centar u kom se smeštaju maloletnici bez pratnje. Ipak, određeni broj maloletnika se vraća u Obrenovac, a izvestan broj onih koji su ranije bili smešteni u Krnjači sada se nalaze u Preševu kao punoletna lica.

Od početka marta nije više dostupan program preseljenja u sigurne treće zemlje, već se radi na jačanju sistema azila u Srbiji i na tome da izbeglice traže azil u Srbiji. Skupština Srbije je u martu usvojila novi Zakon o azilu i privremenoj zaštiti, i Zakon o strancima.

Govoreći o mentalnom zdravlju migranata, izdvojila se briga roditelja vezana za podizanje dece u izbeglištvu, budući da su već dugo na putu. Roditelji se brinu kako će njihovo dalje seljenje u druge zemlje uticati na decu. Oni priznaju da ne usmeravaju sve svoje snage i kapacitete u organizaciju i prilagođavanje životu u Srbiji, jednim delom zbog hroničnog zamora i psihičke i telesne iscrpljenosti, a drugim delom zbog činjenice da im Srbija nije finalna i željena destinacija, te ne žele da rasipaju svoje već značajno oslabljene snage.

Većina odraslih i starijih maloletnika se trudi da normalizuje svakodnevnicu ispunjavajući svoje dane različitim aktivnostima. Kod korisnika smeštenih u centru u Krnjači primetno je da se oni koji učestvuju u različitim aktivnostima manje žale na depresivne simptome. Kod njih je primećena daleko veća otvorenost u deljenju svojih osećanja pred grupom, kao i samosvest o anksiozno-depresivnim simptomima koje registruju u svom razmišljanju i ponašanju. U centrima na istoku zemlje održavaju se radionice za žene i devojke čiji se ručni radovi kasnije izlažu na bazarima. Njihovo učešće na bazarima doprinosi boljoj integraciji i smanjenju podozrivosti lokalnog stanovništva. Ovakve aktivnosti utiču i na smanjenje depresije i napetosti kod korisnika.

Jednoj organizaciji se obratio migrant star 21 godinu koji je boravio u prihvatnom centru. Rekao je da je četiri meseca radio u lokalnom restoranu i za to vreme bio plaćen ukupno 200 evra. Vlasnik restorana mu je obećao platu od 700 evra i rekao mu da svakome priča da toliko i zarađuje. Takođe, vlasnik je za njega pribavio i neku ispravu (rekao mu je da je u pitanju lična karta). Ovu ispravu mu je samo jednom pokazao, i sve vreme držao kod sebe. On nije jedini koji je radio u ovom restoranu; kako navodi, ima još izbeglica koje tamo povremeno rade uz naknadu od 400 dinara za celodnevni rad. Navedeni migrant je odbio da slučaj prijavi nadležnim organima, uz obrazloženje da pokušava da napusti Srbiju.

U martu je organizovan doček *Nau ruz-a*, avganistanske i iranske Nove godine. U Bujanovcu su Avganistanci i Iranci slavili zajedno, a u Vranju su Iranci napravili malu proslavu u zajedničkoj prostoriji, dok su Avganistanci proslavili u sobama, sa svojim porodicama.

S.D. (38): "Nama mnogo znači kada osetimo da možemo da budemo to što jesmo, da smo prihvaćeni takvi kakvi jesmo. Na ovakav način se vekovima unazad dočekivalo proleće i novi ciklus u svačijim životima. Jesmo i tužni, jer smo udaljeni od kuća i porodica, ali i zahvalni što smo ipak mogli da proslavimo dolazak Nove godine."

Migrantska deca u školama

U martu je oko 400 dece migranata pohađalo osnovne i srednje škole u Srbiji. Pored toga, oko 40 dece u prihvatnim centrima u Somboru, Subotici i Kikindi imali su časove tri puta nedeljno u samom centru.

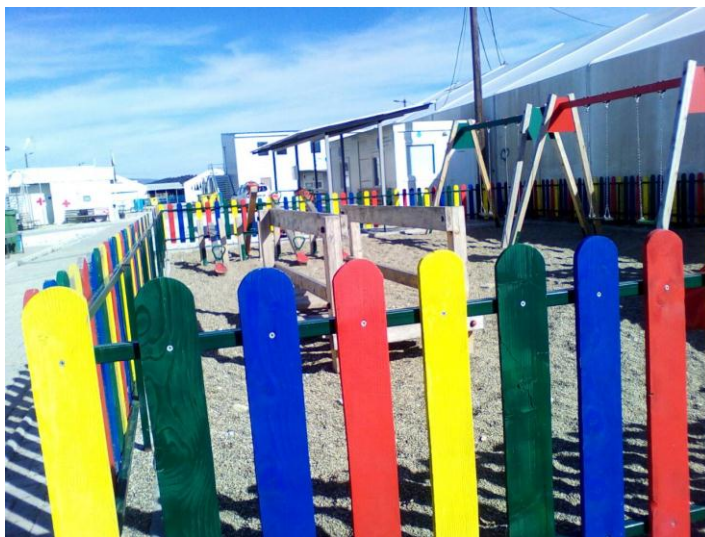
U školama koje pohađaju deca iz Principovca i Adašavaca, prijavljuje se veliko osipanje i neredovnost u pohađanju nastave. Porodice školske dece skoro svake noći pokušavaju da pređu granicu, pa su deca neispavana. Škole su im do sada redovno beležile prisustvo i pravdale ove izostanke, ali ovakva situacija onemogućava napredak u obrazovanju. I u centrima u Somboru i Subotici postoji problem sa osipanjem dece, nastavnici često dođu a da grupe nema, iako su škole pokušale da prilagode raspored da bi deci bilo lakše da stignu na nastavu.

Najbolja postognuća primećuju se u školama koje imaju stabilnije grupe. Deca veoma brzo uče jezik i sve više njih zahteva dodatne časove ili materijale. Škole su kroz grantove bile u mogućnosti da kupe nastavna sredstva i materijale, pa je tako olakšana izrada dopunskih materijala za učenje. Kod starijih učenika, najčešće maloletnika bez pratnje, česta je nezainteresovanost za školovanje, pa je potrebno sa njima više raditi na motivaciji.

Priručnici za primenu stručnog uputstva i jezičku podršku su u štampi i biće uskoro dostupni školama. Pitanja prohodnosti, priznavanja prethodnog obrazovanja, sertifikata i drugih dokumenata od značaja za status učenika i dalje nisu rešena, pa se tako upis na srednje i visoko obrazovanje rešava od slučaja do slučaja.

Situacija u Makedoniji

Tokom marta, situacija u Makedoniji je ostala relativno mirna, sa čestim kretanjem izbegličkih grupa i pojedinaca, kako iz Grčke, tako i iz Srbije. Pored redovnog održavanja uslova života, nema značajnih promena u infrastrukturi centara za smeštaj. Jedan od problema koji su bili zajednički za oba centra bio je nedostatak interneta zbog tehničkih problema (nejasno ko bi pokrio troškove), ali je delimično rešen u toku meseca. U oba tranzitna centra održavaju se sedmični koordinacioni sastanci svih organizacija i institucija, koje organizuje Centar za krizno upravljanje ili Ministarstvo rada i socijalne politike.

Dečije igralište u skoro praznom tranzitnom centru u Gevgeliji

U Gevgeliji još uvek postoje mešovite policijske patrole. Tokom marta su primećeni policijski službenici iz Češke i Austrije, a sredinom meseca u Gevgeliju je stigao novi tim policajaca iz Mađarske. Policijski službenici iz Belorusije posetili su tranzitni centar u Vinojugu, Gevgelija.

Prethodnog meseca su 43 izbeglice (uglavnom porodice iz Iraka) koje su boravile u tranzitnom centru u Vinojugu podnele zahtev za azil. Tokom marta, kao što se očekivalo, oni su u nekoliko grupa prebačeni u Prihvatni centar za tražioce azila u Vizbegovu, Skoplje. Nakon što su prebačeni, u centru je ostalo samo 6 izbeglica iz Afganistana. Četvoročlana porodica koja je boravila u centru gotovo godinu dana, prebačena je u Grčku na vlastiti zahtev. Izbeglice koje borave u centru imaju priliku da odu u grad u šetnju ili kupovinu, u pratnji predstavnika centra.

Posle premeštanja tražilaca azila u Prihvatni centar, zabrinjavajuće je to što nije bilo drugih grupa ili osoba koje je policija dovela u centar. Naime, prva grupa izbeglica je dovedena u centar krajem meseca, 28. marta. U grupi se nalazilo 10 osoba iz Irana, dve porodice, muškarac i žena sa dvoje dece, kao i majka sa 5 dece koji su boravili desetak dana u tranzitnom centru u Tabanovcu, Kumanovo i stigli autobusom u Gevgeliju.

U Tabanovcu je najveći broj smeštenih izbeglica bio 62 i varirao je od jednog dana do drugog. Zemlje porekla su Iran, Sirija, Libija, Alžir, Alžir, Pakistan, Turska, Irak i Indija. Grupe su pretežno sastavljene od muškaraca, mada je tokom marta zabeležen veći broj porodica (žena i dece). Krajem meseca, u centar u Tabanovcu stigle su 4 porodice iz Iraka (ukupno 20 osoba, od kojih 5 muškaraca, 6 žena i 9 dece), gde su privremeno smešteni.

S obzirom na veći broj izbeglica u oba tranzitna centra, "Legis" je organizovao nekoliko radionica i rekreativnih aktivnosti sa ženama i decom.

Tri migranta su 20. marta došla u centar u Tabanovce, dva iz Alžira i jedan iz Pakistana. Čovek iz Pakistana je ispričao kako se susreo sa krijumčarima u Grčkoj i pristao da plati 4000 eura kako bi bio prebačen u Nemačku. Kada je stigao u Srbiju, krijumčari su ga opljačkali, fizički zlostavljali i držali kao taoca tražeći još novca od njegove porodice kako bi ga pustili. Rekao je da je to prijavio policiji i uspeo pobeći.

Prema statističkim podacima IOM-a, između 1. i 20. marta 2018. godine kroz Makedoniju je prošlo više od 263 migranata u oba smera, prema i iz Grčke i Srbije.

Organizacije civilnog društva nisu mogle pratiti tačan broj, s obzirom da izbeglice i migranti nisu dovođeni u tranzitni centar u Gevgeliji.

PREPORUKE

Za Srbiju:

- Potrebno je nastaviti napore kako bi se osiguralo poštovanje prava na azil i pristup postupku, te efikasan postupak azila i zaštite za osobe kojima je potrebna međunarodna zaštita.
- Adekvatnu zaštitu treba pružiti i onim izbeglicama i migranatima izvan sistema, koji nisu registrovani i smešteni, na način koji će im omogućiti da ostvare svoja osnovna prava.
- Sprečavanje krijumčarenja i trgovine ljudima ostaje visoko na listi prioriteta, uz zalaganje za sprečavanje maltretiranja izbeglica i migranata od strane vlasti ili civila duž izbegličke rute.
- Za efikasno pružanje sveobuhvatne pomoći potrebna je koordinacija aktivnosti između organizacija civilnog društva i pružalaca usluga iz javnog sektora. Izvodljivost i uticaj aktivnosti dostižu maksimum ukoliko su koordinisane između svih ključnih aktera.
- Od velike su važnosti aktivnosti informisanja, povezivanja, upoznavanja i interkulturalne razmene kako bi se premostila distanca između lokalne i izbegličke zajednice. U kontekstu početka školske godine, važno je informisati i saradivati sa roditeljima lokalne dece i dece izbeglica radi bolje pripreme i sprečavanja nerazumevanja, predrasuda i straha.
- Osnovna ljudska prava i slobode izbeglica i migranata treba da budu promovisana, poštovana i zaštićena u svakom trenutku, od strane svih institucija i građana.
- Potrebno je uložiti napore da se diskriminacija prema migrantima spreči i da se u slučajevima dokazane diskriminacije adekvatno reaguje kako se ona ne bi ponavljala.
- Postoji velika potreba u prihvatnim i centrima za azil da se organizuje slobodno vreme i obezbede okupacione, rekreativne i druge aktivnosti za migrante.

Za Makedoniju:

- Nelegalna deportacija izbeglica u Grčku još uvek je praksa makedonske policije koja mora biti prekinuta.
- Postoji potreba da se poveća broj policijskih službenika u tranzitnim centrima zbog povećanog broja izbeglica, kako bi se garantovala bezbednost i sigurnost svih.
- Veoma je potrebno uspostaviti internet konekciju, s obzirom da je za izbeglice u tranzitnim centrima to jedini izvor informacija i komunikacije.

This project is funded by the European Union

Ova publikacija je pripremljena uz finansijsku podršku Evropske unije, u okviru projekta "Pomoć na putu - podrška zaštiti ljudskih prava migranata koji prolaze kroz Makedoniju i Srbiju". Sadržaj ove publikacije je isključivo odgovornost Fondacije Ana i Vlade Divac, i ne predstavlja nužno stavove Evropske unije.

Projekat realizuju:

